

OPEN ARCHIEFDAG

zaterdag 12 oktober van 10 tot 17 uur

Volg een rondleiding in het Stadsarchief van Leuven, bezoek de mini-expo over de Leuvense kronieken, kom meer te weten over het oorlogsdagboek van Philippe Pierre of vul je collectie aan met boeken en prenten over Leuven.

Meer info: leuven.be/open-archiefdag

stadsarchief
leuven

VROUW VINDT OORLOGSDAGBOEK VAN OVERGROOTVADER DAT JARENLANG IN KELDER LAG

«Hij was getuige van een van de zwartste bladzijden in de geschiedenis van Leuven»

LEUVEN

Leuven kreeg het in de eerste dagen van de Eerste Wereldoorlog zwaar te verduren. Grote delen van de stad werden verwoest, meer dan 200 burgers werden geëxecuteerd en de universiteitsbibliotheek – toen nog op de Oude Markt – werd schaamteloos in brand gestoken door het Duitse bezettingsleger. De overgrootvader van Frie Pierre zag veel met zijn eigen ogen gebeuren, zo blijkt uit zijn recent teruggevonden oorlogsdagboek.

Bart Mertens

Toen het Duitse leger de stad Leuven binnenviel op 19 augustus 1914 had niemand durven vermoeden wat er zou volgen. Het werd uiteindelijk de meest zwarte augustus in de geschiedenis van de stad. De Duitse bezetter toonde geen enkele genade toen ze naar eigen zeggen werden beschoten door sluipschutters. Over die versie zijn de meningen verdeeld maar feit is dat de brandstichting op 25 augustus door de Duitse bezetter wereldwijd werd veroordeeld als een oorlogsmisdad. Onder meer de Sint-Pieterskerk en het Tafelrand op de Grote Markt liepen zware schade op, alsook talloze burgerwoningen. In totaal werden zo'n 2.000 panden getroffen in de stad. Ook de universiteitsbibliotheek, toen nog gevestigd op de Oude Markt, ging in vlammen op. Honderdduizenden belangrijke boeken en academische geschriften waren voor de eeuwigheid verlo-

ren, waaronder de stichtingsakte van de Leuvense universiteit. Letterlijk een zwarte bladzijde in de Leuvense geschiedenis.

Brand van Leuven

Hoewel geschiedkundigen al veel onderzoek deden naar WOI in Leuven is er over de 'Grote Oorlog' toch minder in detail geweten in vergelijking met WOII. Dankzij een bijzondere schenking aan het Stadsarchief in Leuven worden er nu weer wat puzzelstukjes ingevuld want Frie Pierre kreeg een uitzonderlijk document in handen: het oorlogsdagboek van haar grootvader Philippe Pierre. In het dagboek brengt Philippe verslag uit vanaf de inval van de Duitsers in België in 1914 tot in het voorjaar van 1915. Philippe Pierre was dus persoonlijk getuige van de vernielingen en van de 'brand van Leuven' op 25 augustus 1914. Ook de maanden erna was hij intensief betrokken bij het oorlogsgebeuren en dat

maakt het dagboek van grote waarde voor het historisch onderzoek naar WOI in Leuven.

«Ik kreeg het dagboek van mijn overgrootvader Philippe in handen nadat het jarenlang ergens in een doos in een kelder lag, maar ik besefte al snel hoe bijzonder het was», vertelt Frie Pierre. «Mijn overgrootvader is overleden in een instelling voor mensen met een geestesziekte. Vermoedelijk kwam hij daar terecht door de gruwel die hij tijdens de oorlog had meegemaakt maar daar werd niet over gesproken in de familie. Ik herinner me nog dat mijn grootvader veel verdriet had over wat er allemaal met zijn vader was gebeurd. Ik heb mijn grootvader en mijn vader nog gekend. Mijn zoon heeft hen niet gekend dus de persoonlijke band met het dagboek vermindert snel maar het document behoudt uiteraard wel geschiedkundige waarde. Ik wil dat het veilig bewaard wordt voor het nageslacht en ik schenk het dag-

Een kooldruk van de verwoesting van Leuven tijdens de oorlog. Foto: De Clercq

boek dan ook graag aan het Stadsarchief van Leuven.»

Het Leuvense Stadsarchief heeft al enkele originele oorlogsdagboeken en enkele kopieën in haar collectie maar dit dagboek voegt zonder enige twijfel nog een extra perspectief toe, al blijft meer onderzoek naar die zwarte bladzijden in de Leuvense geschiedenis zeker nog noodzakelijk.

«Het verloop van de Eerste Wereldoorlog in Leuven is goed gedocumenteerd maar rechtstreekse getuigenissen van mensen die er zelf bij waren zijn van groot historisch

belang. Dit dagboek is een bijzonder tijdsdocument», vertelt Bert Cornillie (Vooruit), schepen van Cultuur. «Ik ben ook erg blij dat mensen de weg vinden naar het Stadsarchief want we verrijken het officieel archief graag met archieven en documenten van bijzondere Leuvenaars, verenigingen en bedrijven. In 2024 herdenken we overigens dat de Eerste Wereldoorlog 110 jaar geleden begon. Dat wordt een ideaal moment voor het Stadsarchief om deze nieuwe aanwinst verder te onderzoeken en in de kijker te zetten bij het publiek.»

Een bijzondere schenking

Philippe Pierre (1880 - †1924) was een spoorwagwerker toen de oorlog in 1914 uitbrak. Hij was een ooggetuige van de inval van de Duitsers in Leuven op 19 augustus 1914 en van de brandstichtingen, plunderingen en moorden die volgden. Hij tekende zijn verhaal op in een dagboek getiteld 'De vaderlandse gevoelens. Algemeen Beschryf der daden en taferelen en ondervindingen gedurende het oorlogsperiode van 1914-1918. Persoonlijke feiten, algemeen overzicht'.

Tijdens de begindagen van de oorlog leverde Philippe Pierre achter de frontlinie olie en benzine voor de voertuigen van het Belgische leger en had hiervoor een permanent vrijgeleide van de Belgische Staf. Daardoor was hij in de mogelijkheid om ook de niet-gecensureerde buitenlandse kranten te lezen, die in Nederland en Frankrijk over het oorlogsgebeuren berichtten. Met gelijkgezinden kwam hij iedere avond samen om dat nieuws te delen en te bespreken hoe ze de Belgische troepen konden helpen. Vanaf november 1914 nam Pierre de taak op zich om de brochures, documenten en mededelingen van het hoofdkwartier van de geallieerden te drukken. Maar hij was tegelijk ook de spilfiguur in een verzetskern. Samen met zijn broer Guillaume, zijn zoon Mathieu, zijn schoonbroer Jules Libert en een vriend Guillaume zorgde hij dagelijks voor het vertalen en drukken van het Franse dagblad 'Echo des Alliés'. Dat werd in België clandestien verkocht, maar de meeste Vlamingen verstonden geen Frans. De Nederlandse editie van Pierre verscheen al gauw in een oplage van 600 exemplaren en werd via twee dagbladhandels en doorverkopers onder de toonbank verspreid.

Deze vorm van verzet tegen de Duitsers kwam hem echter duur te staan. In 1915 werd Pierre opgepakt en naar een strakamp gestuurd. Hetgeen hij daar moest ondergaan zou hij na de oorlog mentaal niet meer te boven komen. Philippe Pierre stierf in 1924 in een instelling in Mortsel.

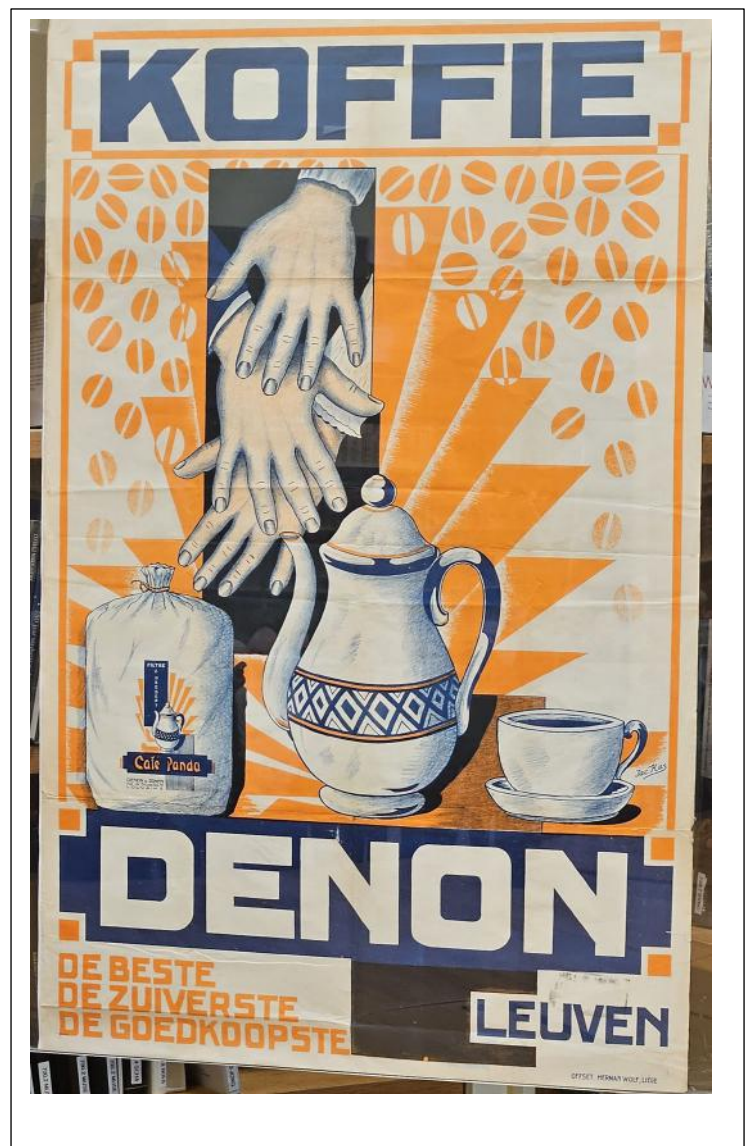
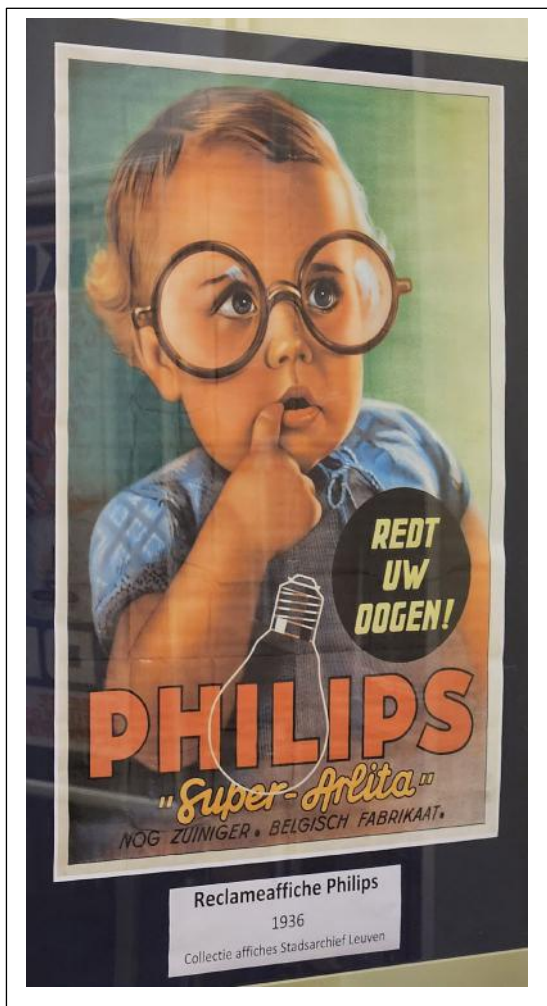

**met de hulp van
vrijwilligers**

60 gedreven vrijwilligers brengen de verhalen vanuit de papieren registers tot op dit scherm. De handgeschreven boeken worden zorgvuldig gescand, van metadata voorzien en getranscribeerd. Dit maakt de omvangrijke, voordien moeilijk doorzoekbare bron een heel stuk toegankelijker.

Sinds de start van het project in 2009 werd een groot deel van de meer dan één miljoen pagina's digitaal ontsloten. Ongeveer 100.000 akten in oud schrift werden inmiddels ook woord voor woord overgetypt, en elke dag komen er nog bij.

Jaar na jaar breiden we deze unieke databank zo verder uit. In samenwerking met het Cologne Centre for e-Humanities (Universiteit Keulen) benutten we waar mogelijk ook de nieuwste technologie, zoals automatische tekstherkenning. Kortom, Itinera Nova is een project dat de kracht van mensen, innovatieve technologie en een rijk historisch verleden samenbrengt.

Legomaster David Vanhee maakte naar aanleiding van de recente archeologische opgravingen op de Vismarkt een lego-installatie over de vroegere Vismarkt. Hij baseerde zich op oude prenten en op de 17^e- eeuwse tekening van de Leuvense prentenatlas.

Op 10 december geven stadsarcheologe Lisa Van Ransbeeck en Veerle Lauwers, adviseur archeologiebeleid hier in de leeszaal een lezing over de Vismarkt.

